

Києво-Могилянська школа врядування
імені Андрія Мелешевича

Силабус

навчальної дисципліни

**Планування розвитку та співпраця
територіальних громад
(вибіркова)**

Загальний обсяг – **4 кредити**

Семестр – 5, (3 курс, осінь)

Лекційні заняття – 8 годин

Групові заняття – 32 годин

Самостійна робота – 80 годин

Заключний контроль – залік

ВИКЛАДАЧІ ДИСЦИПЛІНИ

Лектор:

Шокало Костянтин Павлович, Києво-Могилянська школа врядування факультету правничих наук НаУКМА.

Час і місце консультування:

14.00-15.00, п'ятниця, місце консультування: ауд. 324, корпус 4, вул. Волоська 8/5

Онлайн, за домовленістю:

Електронні платформи: Zoom; Чат в [Дистанційне навчання MOODLE](#) платформа DistEdu НаУКМА. Дисципліна: «Планування розвитку та співпраця територіальних громад»: <https://distedu.ukma.edu.ua>;

Контактна інформація:

+38(044) 425 60 73 (вн. 508), електронна адреса: k.shokalo@ukma.edu.ua

Викладачі, які ведуть групові заняття:

Шокало Костянтин Павлович, Києво-Могилянська школа врядування факультету правничих наук НаУКМА.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ**Опис дисципліни**

Глобальні світові процеси призводить до посилення ролі громад в розвитку регіонів, міст, селищ, сіл та країни в цілому. Лідери повинні володіти необхідними знаннями, навичками та досвідом, щоб забезпечити конкурентоспроможність своїх громад. Дисципліна орієнтована на вивчення підходів до управління та врядування, інструментів розвитку громад, здобуття навичок розроблення стратегій, програм в місцевому самоврядуванні, розуміння основних напрямків розвитку територіальної громади, підходів до залучення громади до процесів планування. Після прийняття Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у 2014 році територіальні громади отримали нормативно визначені інструменти об'єднання своїх ресурсів для вирішення існуючих проблем та реалізацію спільних проектів. Співпраця громад – це можливість ефективного використання та отримання додаткових ресурсів для розвитку.

Курс спрямований на поглиблення знань, умінь і цінностей, що визначені вивченням обов'язкових навчальних дисциплін «Вступ до суспільного врядування», «Теорія та історія управління та самоврядування», «Основи філософії демократичного врядування», «Економічна теорія у врядуванні», «Суспільна політика та політичний процес» та орієнтований на вдосконалення

компетентностей, які визначені стандартом спеціальності «Публічне управління та самоврядування», професійними стандартами державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, Стратегією розвитку НаУКМА в частині впровадження елементів проблемно-орієнтованого та неперервного навчання.

Мета навчання

Мета дисципліни: сформувати фахові компетентності щодо здатності вироблення ефективної публічної політики, використання основних інструментів децентралізації, обґрунтування основних владних змін на державному, регіональному та місцевому рівнях, отримання знань про нові джерела надходжень до місцевих бюджетів територіальних громад України, вивчення концептуальних засад стратегічного планування як основи довгострокового розвитку територіальних громад України.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- висвітлити основні причини та надбання Революції Гідності та передумови децентралізаційних процесів у державі;
- обґрунтувати основні інструменти децентралізації та основні владні зміни на державному, регіональному та місцевому рівнях;
- визначити повноваження та фінансові ресурси ОМС територіальних громад України, нові джерела надходжень до місцевих бюджетів територіальних громад України;
- вивчити механізми взаємодії ОМС територіальних громад між собою, з ОМС інших рівнів і органами державної влади у контексті локального та регіонального розвитку;
- дослідити проблеми формування та реалізації державної політики та місцевих політик у різних суспільних сферах;
- визначити сутність поняття та ознаки спроможності територіальних громад України;

- обґрунтувати необхідність стратегічного планування як основу довгострокового розвитку територіальних громад України;
- вивчити програмно-цільовий метод фінансування на місцевому рівні;
- визначити етапи повного циклу публічної політики на місцевому рівні;
- проаналізувати успішні практики вироблення місцевої публічної політики.

Результати навчання

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Очікувані результати навчання (відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України «Стандарт вищої освіти. Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування» 29.10.2018 р. № 1172.

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК05. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК08. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

ЗК14. Уміння організовувати та брати участь у проєктах, що спрямовані на формування здорового способу життя та активної громадянської позиції.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК01. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й вміння розв'язання конфліктів.

СК02. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК07. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

СК08. Здатність впроваджувати інноваційні технології в управлінській діяльності.

СК09. Здатність готувати та реалізовувати проєкти управлінських рішень для розвитку громади та їх впроваджувати.

СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

СК12. Здатність до налагодження співпраці територіальних громад, міст, регіонів.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

РН01. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН05. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

RH06. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування, приватних структур.

RH08. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

RH11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції

RH12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами, органами державної влади і місцевого самоврядування, приватними структурами.

RH13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

RH14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

RH16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

RH17. Уміти використовувати можливості співпраці для планування та управління розвитком громади, села, селища, міста, регіону, приватних структур, держави.

RH18. Використовувати інструменти розроблення та реалізації проєктів розвитку громад з використанням досвіду та найкращих практик суспільного та приватного врядування країн ЄС та інших зарубіжних країн.

ОСНОВНА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний огляд «З чим міста-обласні центри заходять на місцеві вибори». Розділ «Стратегічне планування на місцевому рівні». Центр спільних дій.

URL:

<https://storage.centreua.org/uploads/public/5f7/465/b23/5f7465b23f1fb167267530.pdf>

2. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади. Навчальний посібник – К., 2017. – С. 123.

3. Веб-портал «Децентралізація в Україні». URL: <https://decentralization.gov.ua/>

4. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник. А. Ткачук. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/m_sceve_samovryaduvannya_ta_decentral_zac_ua\(1\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/m_sceve_samovryaduvannya_ta_decentral_zac_ua(1).pdf)

5. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку. Практичний посібник. О. Берданова, Є. Фишко. URL: https://despro.org.ua/media/articles/05_book_blok.pdf

6. Особливості вдосконалення ключових послуг місцевого самоврядування. Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування. Посібник для територіальних громад від USAID/DOBRE. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/737/USAID_DOBRE_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8_%D1%872.pdf

7. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії і практики аналізу політики: Пер. з анг. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 550 с.

8. Поняття публічних послуг. Розробка та реалізація Плану вдосконалення послуги. Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування. Посібник для територіальних громад від USAID/DOBRE. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/736/USAID_DOBRE_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8_%D1%871.pdf

9. Тертичка В. В. Стратегічне управління : навчальний посібник. Київ : Видавництво «К.І.С.», 2015. 171 с. URL: https://www.ipas.org.ua/images/doc/Library/EducationalMaterials/spm_tertychka_2_015_a4.pdf

10. Ткачук А. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / А. Ткачук, В. Кашевський, П. Мавко.– К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

11. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук – К. : – 2017. – 129 с.

ДОДАТКОВА

12. Бюджети всіх 1470 територіальних громад будуть на прямих міжбюджетних відносинах. Міністерство розвитку громад та територій України. *Урядовий портал* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/bilshe-niyakogo-rozpodilu-miscevih-byudzhativ-rajonom-byudzheti-vsih-1470-teritorialnih-gromad-budut-na-pryamih-mizhbyudzhetnih-vidnosinah>

13. Гринчишин І. М. Спроможність територіальних громад: теоретичний дискурс. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20186\(134\)/sep20186\(134\)_051_HrynchyshynI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20186(134)/sep20186(134)_051_HrynchyshynI.pdf)

14. Гринчишин І. М. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті оцінювання результатів адміністративно-фінансової децентралізації. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20195\(139\)/sep20195\(139\)_026_HrynchyshynI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20195(139)/sep20195(139)_026_HrynchyshynI.pdf)

15. Данн Вільям Н. Державна політика: вступ до аналізу. URL: https://issuu.com/irf_ua/docs/wdann_bakhva_2005

16. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд. О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук. URL: https://despro.org.ua/media/articles/13_book_goncharuk_web.pdf

17. Децентралізація публічної влади: досвід європейських держав та перспективи України. Наукове видання. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf)

18. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади : Міжнародний протокол від 16 листопада 2009 р. № 994_946. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text

19. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародна хартія від 15 жовтня 1985 р. № 994_036. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

20. Здобутки децентралізації: за 5 років в громадах реалізовано понад 11 тис. нових проектів, – Зубко // Децентралізація дає можливості. – 2019. – URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10913>

21. Калачова Г. Бюджетна децентралізація: життя або смерть великих і малих українських міст // VoxUkraine. – 2016. – URL: <https://voxukraine.org/uk/budget-decentralization-ua/>

22. Квіцінська М., Шокало К. П(л)ан або пропав: стратегічний підхід до формування місцевих політик. Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/mistsevi-vibori-2020/pl-abo-propav-strategichnij-pidhid-do-formuvannya-miscevih-politik/>

23. Квіцінська М., Шокало К. Чиїм коштом бенкет або на які гроші (не) працює місцева влада? Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/analiz-rishen/chiyim-koshtom-benket-abo-na-yaki-groshi-ne-pracyuye-misceva-vlada/>

24. Місцеві бюджети. На допомогу міським головам та депутатам місцевих рад. Практичний порадник. Ю. Ганущак. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/m_scev_byudzheti_do_druku_21_08_2012\(1\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/m_scev_byudzheti_do_druku_21_08_2012(1).pdf)

25. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів : навчальний посібник Міністерства фінансів України. URL: <https://www.openbudget.in.ua/uploads/library/>

26. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2016. – 340 с.

27. Реформа децентралізації // Урядовий портал – URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

28. Реформа територіальної організації влади. Ю. Ганущак. URL: <https://despro.org.ua/upload/14-Book-%D0%93%D0%B0%D0%BD%D1%83%D1%89%D0%B0%D0%BA%2021%2008%202013.pdf>

29. Розроблення публічної політики. Практичний посібник/Уклад. А.О. Чемерис. – К. : ТОВ «Софія». – 2011. – 128 с.

30. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник. А. Чемерис. URL: https://despro.org.ua/media/articles/10_book_chemeric_17_12_do_druku.pdf

31. Система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності органу місцевого самоврядування. Методичний посібник. П. Підгаєць, І. Бригілевич. URL: https://despro.org.ua/media/articles/08_book_p_dga_c_brig_levich_cictema_uprav_l_nnya_y.pdf

32. Центр спільних дій. Спільно діємо з територіальними громадами. URL: <https://centreua.org/spilnodiemo-z-terytorialnymy-gromadamy/>

33. Шокало К. Звідки і скільки: гроші місцевих бюджетів України. Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/analiz-rishen/zvidki-i-skilki-groshi-miscevih-byudzhativ-ukrayini/>

34. Як ми розвиваємо територіальні громади? Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/spilnodiemo-z-terytorialnymy-gromadamy/robota-z-gromadamy/>

35. Eoin Young and Lisa Quinn. Writing Effective Public Policy Papers: A Guide for Policy Advisers in Central and Eastern Europe. URL: https://www.icpolicyadvocacy.org/sites/icpa/files/downloads/writing_effective_public_policy_papers_russian.pdf

36. Twelve Principles of Good Governance // Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. Місцеві бюджети України : веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=26000000000>

2. Статистична комісія Європейського Союзу (Євростату) статистики. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat>

3. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Міністерство економіки України. Офіційний веб-портал. URL : <http://www.me.gov.ua>

5. Міністерство розвитку громад та територій України. Офіційний веб-портал. URL: <http://www.minregion.gov.ua>

6. Офіційний сайт Державного фонду регіонального розвитку / URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/>

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА (ЗАКОНОДАВСТВО)

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>

4. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

7. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF#Text>

10. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>

11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>

12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Групові заняття	Самостійна робота
	Годин		
Семестр 5 (3 курс, осінь)			
Тема 1. Реформа децентралізації в Україні	1	4	15
Тема 2. Повноваження та фінансові ресурси ОМС територіальних громад України.	1	4	15
Тема 3. Взаємодія територіальних громад між собою, з органами місцевого самоврядування інших рівнів і органами державної влади у контексті локального та регіонального розвитку.	2	4	15
Тема 4. Поняття та ознаки спроможності територіальних громад України.	2	4	15
Тема 5. Стратегічне планування як основа довгострокового розвитку територіальних громад України.	1	8	10
Тема 6. Реалізація публічної політики на місцевому рівні.	1	8	10
Разом (4 кредити – 120 годин)	8	32	80
Залік			

Тема 1. Реформа децентралізації в Україні

Лекції – 1 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

1.1. Революція Гідності та передумови до децентралізаційних процесів у державі.

1.2. Власне децентралізація: основні владні зміни на державному, регіональному та місцевому рівнях.

1.3. Що загалом забезпечила реформа децентралізації та чи дійсно вона закінчилася?

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
5. Децентралізація публічної влади: досвід європейських держав та перспективи України. Наукове видання. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evr_opeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evr_opeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf)
6. Місцеве самоврядування та децентралізація. Практичний посібник. А. Ткачук. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/m_sceve_samovryaduvannya_ta_decentral_zac_ua\(1\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/m_sceve_samovryaduvannya_ta_decentral_zac_ua(1).pdf)

7. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд. О. Гарнець, О. Гончарук, Н. Дмитрук, А. Ткачук. URL: https://despro.org.ua/media/articles/13_book_goncharuk_web.pdf

Необов'язкові для ознайомлення джерела:

8. Реформа територіальної організації влади. Ю. Ганущак. URL: <https://despro.org.ua/upload/14-Book-%D0%93%D0%B0%D0%BD%D1%83%D1%89%D0%B0%D0%BA%2021%2008%202013.pdf>

9. Бюджети всіх 1470 територіальних громад будуть на прямих міжбюджетних відносинах. Міністерство розвитку громад та територій України. Урядовий портал : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/bilshe-niyakogo-rozpodilu-miscevih-byudzhativ-rajonom-byudzheti-vsih-1470-teritorialnih-gromad-budut-na-pryamih-mizhbyudzhetnih-vidnosinah>

10. Здобутки децентралізації: за 5 років в громадах реалізовано понад 11 тис. нових проектів, – Зубко. Децентралізація дає можливості. – 2019. – URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10913>

11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

12. Реформа децентралізації. Урядовий портал – URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

Обов'язкове практичне завдання 1. Кейс-стаді «Що загалом забезпечила реформа децентралізації?». Робота в малих групах.

Тема 2. Повноваження та фінансові ресурси ОМС територіальних громад України.

Лекції – 1 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

2.1. Нові повноваження ОМС територіальних громад України: власні та делеговані.

2.2. Нові джерела надходжень місцевих бюджетів територіальних громад України.

2.3. Як змінилися фінансові ресурси громад в умовах децентралізації?

2.4. Територіальні громади сьогодні: більше грошей, менше проблем? Чи навпаки?

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародна хартія від 15 жовтня 1985 р. № 994_036. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

3. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15 липня 1997 р. № 452/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади : Міжнародний протокол від 16 листопада 2009 р. № 994_946. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text

5. Державний веб-портал бюджету для громадян. Місцеві бюджети України : веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=26000000000>

6. Калачова Г. Бюджетна децентралізація: життя або смерть великих і малих українських міст. VoxUkraine. – 2016. – URL: <https://voxukraine.org/uk/budget-decentralization-ua/>

7. Шокало К. Звідки і скільки: гроші місцевих бюджетів України. Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/analiz-rishen/zvidki-i-skilki-groshi-miscevih-byudzhativ-ukrayini/>

Необов'язкові для ознайомлення джерела:

8. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади. Навчальний посібник – К., 2017. – С. 123.

9. Місцеві бюджети. На допомогу міським головам та депутатам місцевих рад. Практичний порадник. Ю. Ганущак. URL: [https://despro.org.ua/media/upload/m_scev_byudzheti_do_druku_21_08_2012\(1\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/m_scev_byudzheti_do_druku_21_08_2012(1).pdf)

10. Квіцінська М., Шокало К. Чиїм коштом бенкет або на які гроші (не) працює місцева влада? Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/analiz-rishen/chiyim-koshtom-benket-abo-na-yaki-groshi-ne-pracyuye-misceva-vlada/>

Обов'язкове практичне завдання 2. Кейс-стаді «Територіальні громади сьогодні: більше грошей, менше проблем? Чи навпаки?». Робота в малих групах.

Тема 3. Взаємодія ОМС територіальних громад між собою, з ОМС інших рівнів і органами державної влади у контексті локального та регіонального розвитку

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

3.1. Як громади можуть співпрацювати між собою? Чому це вигідно?

3.2. Громада – район – область. Як спільно розвивати територію?

3.3. Державні політики vs. місцеві політики по сферах: у чому проблема?

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
3. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
4. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник. А. Чемерис. URL: https://despro.org.ua/media/articles/10_book_chemeric_17_12_do_druku.pdf

Обов'язкове практичне завдання 3. Кейс-стаді «Як громади можуть співпрацювати між собою? Чому це вигідно?» Робота в малих групах.

Тема 4. Поняття та ознаки спроможності територіальних громад України

Лекції – 2 год., групові заняття – 4 год., самостійна робота – 15 год.

- 4.1. Що таке рівень спроможності ТГ? Для чого він потрібен?
- 4.2. Чинний підхід до визначення рівня спроможності ТГ. Що не так?
- 4.3. Як громаді реально підвищити рівень своєї спроможності?

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF#Text>

3. Гринчишин І. М. Спроможність територіальних громад: теоретичний дискурс. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20186\(134\)/sep20186\(134\)_051_HrynychshynI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20186(134)/sep20186(134)_051_HrynychshynI.pdf)

4. Гринчишин І. М. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті оцінювання результатів адміністративно-фінансової децентралізації. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20195\(139\)/sep20195\(139\)_026_HrynychshynI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20195(139)/sep20195(139)_026_HrynychshynI.pdf)

5. Веб-портал «Децентралізація в Україні». URL: <https://decentralization.gov.ua/>

Необов'язкові для ознайомлення джерела:

6. Офіційний веб-сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/>

7. Twelve Principles of Good Governance. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>

8. Центр спільних дій. Спільно діємо з територіальними громадами. URL: <https://centreua.org/spilnodiemo-z-terytorialnymy-gromadamy/>

Обов'язкове практичне завдання 4. Кейс-стаді «Як громаді реально підвищити рівень своєї спроможності?». Робота в малих групах.

Тема 5. Стратегічне планування як основа довгострокового розвитку територіальних громад України

Лекції – 1 год., групові заняття – 8 год., самостійна робота – 10 год.

5.1. Стратегія розвитку територіальної громади: папірець чи реальне бачення?

5.2. Без чіткого операційного плану дій ніяк?

5.3. Комплексні місцеві цільові програми розвитку соціально-економічних сфер громади.

5.4. Програмно-цільовий метод фінансування на місцевому рівні.

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку. Практичний посібник. О. Берданова, Є. Фишко. URL: https://despro.org.ua/media/articles/05_book_blok.pdf

2. Квіцінська М., Шокало К. П(л)ан або пропав: стратегічний підхід до формування місцевих політик. Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/mistsevi-vibori-2020/pl-abo-propav-strategichnij-pidhid-do-formuvannya-miscevih-politik/>

3. Система управління якістю як інструмент вдосконалення діяльності органу місцевого самоврядування. Методичний посібник. П. Підгаєць, І. Бригілевич. URL: https://despro.org.ua/media/articles/08_book_p_dga_c_brig_levich_cictema_uprav_l_nnya_y.pdf

4. Ткачук А. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / А. Ткачук, В. Кашевський, П. Мавко.— К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук – К. : – 2017. – 129 с.

Необов'язкові для ознайомлення джерела:

6. Тертичка В. В. Стратегічне управління : навчальний посібник. Київ : Видавництво «К.І.С.», 2015. 171 с. URL: https://www.ipas.org.ua/images/doc/Library/EducationalMaterials/spm_tertychka_2015_a4.pdf

7. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі на рівні місцевих бюджетів : навчальний посібник Міністерства фінансів України. URL: <https://www.openbudget.in.ua/uploads/library>

8. Аналітичний огляд «З чим міста-обласні центри заходять на місцеві вибори». Розділ «Стратегічне планування на місцевому рівні». Центр спільних дій. URL: <https://storage.centreua.org/uploads/public/5f7/465/b23/5f7465b23f1fb167267530.pdf>

Обов'язкове практичне завдання 5. Кейс-стаді «Комплексні місцеві цільові програми розвитку соціально-економічних сфер громади». Робота в малих групах.

Тема 6. Реалізація публічної політики на місцевому рівні

Лекції – 1 год., групові заняття – 8 год., самостійна робота – 10 год.

6.1. Чому вироблення місцевої політики таке важливе? Чи обов'язково ОМС рухатися від визначення проблеми у громаді до моніторингу нової місцевої політики?

6.2. Практика вироблення місцевої публічної політики: з чого почати та як діяти?

6.3. Кейс-стаді Любешівської СТГ (Волинська область), Корецької МТГ (Рівненська область), Бучацької МТГ (Тернопільська область), Рожищенської МТГ (Волинська область) та Великодимерської СТГ (Київська область).

Обов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Данн Вільям Н. Державна політика: вступ до аналізу. URL: https://issuu.com/irf_ua/docs/wdann_bakhva_2005

2. Парсонс В. Публічна політика. Вступ до теорії і практики аналізу політики: Пер. з анг. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 550 с.

Необов'язкові для ознайомлення джерела:

1. Eoin Young and Lisa Quinn. Writing Effective Public Policy Papers: A Guide for Policy Advisers in Central and Eastern Europe. URL: https://www.icpolicyadvocacy.org/sites/icpa/files/downloads/writing_effective_public_policy_papers_russian.pdf

2. Розроблення публічної політики. Практичний посібник/Уклад. А.О. Чемерис. – К. : ТОВ «Софія». – 2011. – 128 с.

3. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2016. – 340 с.

4. Поняття публічних послуг. Розробка та реалізація Плану вдосконалення послуги. Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування. Посібник для територіальних громад від USAID/DOBRE. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/736/USAID_DOBRE_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8_%D1%871.pdf

5. Особливості вдосконалення ключових послуг місцевого самоврядування. Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування. Посібник для територіальних громад від USAID/DOBRE. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/737/USAID_DOBRE_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B8_%D1%872.pdf

6. Як ми розвиваємо територіальні громади? Центр спільних дій. URL: <https://centreua.org/spilnodiemo-z-terytorialnymy-gromadamy/robota-z-gromadamy/>

Обов'язкове практичне завдання 6. Кейс-стаді «Успішні практики вироблення місцевої публічної політики». Робота в малих групах.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне творче завдання є одноосібною працею і подається в електронному вигляді. Об'єкт для аналізу студент/ка обирає самостійно.

Загальні вимоги:

1. Загальний обсяг – 10-12 тис. символів без пробілів. Шрифт – довільний.
2. Обрати для дослідження певну міську територіальну громаду/місто обласного значення/обласний центр.
3. Проаналізувати кількісні показники, які характеризують міську територіальну громаду.
4. Визначити основні проблеми в економічній та соціальній сферах обраного об'єкта, які виникли в обраний період.
5. Запропонувати інструменти місцевого розвитку для обраного об'єкта.
6. Перелік посилань.

Залік

*залік проводиться у вигляді комп'ютерного тестування за всіма темами:
20 питань на 20 хвилин.*

ОЦІНЮВАННЯ

Умови визначення навчального рейтингу

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
Виконання всіх завдань, що пропонуються на семінарських заняттях та у дистанційному форматі	6	Кожне змістовно та правильно виконане завдання – 7 балів. Разом: 42 бали. Активна участь у всіх заняттях – додатково: 8 балів.
Індивідуальне завдання. Підготовка есе (тема обирається самостійно; актуальність та оригінальність впливає на	1	Підготовка есе з власними висновками та належною аргументацією – 10 балів. Презентація ІЗ: 10 балів. Разом за ІЗ: 20 балів.

Вид роботи	Кількість	Максимальна кількість балів за виконану роботу
оцінку)		
Підсумкове тестування (залік)		Правильні відповіді на всі тести – 30 балів
Разом:		100 балів

Критерії складання заліку

Характеристика відповіді	Максимальна кількість балів
Правильні відповіді на всі тести. Правильна відповідь за один тест оцінюється у 1.5 бали.	30
Разом	30

ПОЛІТИКА ЩОДО ДИСЦИПЛІНИ

Відвідування. Відвідування семінарських занять є обов'язковими. Відвідування лекційних занять у НаУКМА є вільним.

Відпрацювання. Умови відпрацювання пропущених семінарських занять з поважних причин: надіслані відповіді на завдання (кейси, тести) у дистанційному форматі не пізніше ніж 2 тижні після проведення семінарського заняття – зниження оцінки на 10%; понад 2 тижні - зниження оцінки на 40%. За 1 тиждень до завершення дисципліни, відпрацювання не приймаються.

Додаткові бали. Заохочувальні бали за активну діяльність студента в триместрі (участь у конференціях, написання статей, тез, участь у Міжнародних та Всеукраїнських олімпіадах, конкурсах, у громадській діяльності) у максимальній сумі – 10 балів, загальна сума не повинна перевищувати 100 балів. Додання студенту певної кількості заохочувальних балів до підсумкової суми балів за “активну діяльність в триместрі” є правом, а не обов'язком викладача.

Академічна доброчесність. Перевірка Індивідуального завдання на плагіат спеціальною комп'ютерною програмою.

Поведінка. Очікування та політика щодо поведінки студентів на заняттях: толерантність, доброзичливість, повага до думки інших, активність.

Студенти з обмеженими можливостями. Студенти з обмеженими можливостями можуть очно не відвідувати семінарські заняття, а спілкуватись з викладачем у дистанційному форматі.

МЕТОДИЧНА ПІДТРИМКА СТУДЕНТІВ

Методист кафедри суспільного врядування

Метелкіна Світлана Іванівна, методист Києво-Могилянської школи врядування; 12.00-13.00, вівторок, четвер, місце консультування: ауд. 324, корпус - 4, вул. Волоська 8/5.

Декан із роботи зі студентами

Азаров Денис Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету правничих наук. Контакти: +38(044) 425 60 73. azarov@ukma.edu.ua
4 корпус НаУКМА, к. 302. вул. Волоська, 8/5.

ВАЖЛИВІ ДАТИ

Подія (чи вид роботи)	Дата (дата виконання)
Завдання 1-6	1-й -13-й тижні
Індивідуальне завдання	14-й тиждень
Залік (Тестування)	15-й тиждень

Укладач:

Шокало К.П.

*Затверджено на засіданні Києво-Могилянської школи врядування
17.02.2022.*

Завідувач

В. В. Тертичка